

PM 2009:66 RI (Dnr 329-2617/2008)

Kontroll av privata förskolor och hemtjänstföretag

Skrivelse av Teres Lindberg (s)

Borgarrådsberedningen föreslår kommunstyrelsen besluta följande
Skrivelse av Teres Lindberg (s) om kontroll av privata förskolor och hemtjänstföretag anses besvarad med vad som anförs i denna promemoria.

Föredragande borgarrådet Sten Nordin anför följande.

Ärendet

Teres Lindberg (s) har i en skrivelse den 5 november 2008 begärt att kommunstyrelsen initierar en granskning av de privata företag som driver verksamhet finansierad av Stockholms stad. I skrivelsen framförs en begäran om en stadsövergripande undersökning för att titta på hur avtalen inom olika verksamheter efterlevs, att eventuella brister följs upp och redovisas, att det redovisas förslag på åtgärder för att säkra kvaliteten samt att det tas fram ett regelverk kring uppföljning.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret anser att äldrenämnden och utbildningsnämnden, som ansvarar för hemtjänstutförare respektive enskilt drivna förskolor, redan idag bedriver ett aktivt arbete med att följa upp dessa utförare och att riktlinjer för detta arbete finns. Därutöver har stadsledningskontoret genomfört utbildningssatsningar för att de ansvariga inom nämnder och bolag ska få tillräcklig kunskap för att arbeta med seriositetsbedömning och uppföljning.

Mina synpunkter

Utgångspunkten för mig är att våra offentligt finansierade verksamheter i huvudsak bedrivs av seriösa aktörer. Ett gott samarbete med entreprenörer och utförare ska vara i fokus för att utveckla och följa upp den aktuella verksamheten. Staden ska bedriva en aktiv uppföljning av all verksamhet såväl i egen regi som med externa utförare och häva avtal där leverantören uppenbarligen missköter sina åtaganden. Stockholms stad har idag en tydlig viljeinriktning vilken ligger till grund för nämndernas arbete. Detta innebär fokus på kvalitet, tillgänglighet, ett gott förvalterskap av skattemedel men också att alla utförare behandlas lika. Det är aldrig okej att någon utförare privat eller offentlig, inte fullföljer sina skyldigheter eller bryter mot lagen.

Stadens krav på ekonomisk stabilitet är genomgående hårda, inte minst för medborgarnära verksamheter som äldreomsorg. Äldrenämnden arbetar kontinuerligt med

översyn och utveckling av den stadsgemensamma uppföljningsmallen. Från och med 2009 kompletteras uppföljningsmallen bland annat med uppgift om huruvida förutsättningarna vid vård- och omsorgsboendena överensstämmer med utfärdat tillstånd eller ej vid uppföljningstillfället. Från och med 2008 genomför äldrenämnden också stickprovskontroller avseende ekonomiska förhållanden hos privata utförare av hemtjänst. Denna form av kontroll kommer att utvecklas ytterligare, vilket är bra. Det är dock viktigt att påpeka att staden inte tar på sig uppgifter som andra myndigheter ansvarar för. Staden måste lita på att dessa myndigheter gör sitt arbete och vidtar nödvändiga åtgärder.

Stockholms stad har också nyligen träffat en överenskommelse med Skatteverket med syftet att förebygga och beivra ekonomisk brottslighet, förbättra skatteeffektiviteten och underlätta för seriösa företag genom att minska risken för osund konkurrens från oseriösa företag. Skatteverket åtar sig att bl.a. att snabbt lämna upplysningar om leverantörer/anbudsgivare ur Skatteverkets offentliga register till Stockholms stads förvaltningar och bolag.

Nämnderna har ett ansvar att bedriva kontinuerlig kontroll av verksamheter som upphandlas men även i egen regi. Detta innebär att då brister upptäcks har nämnderna agerat helt i enlighet med sitt uppdrag.

Utbildningsförvaltningens avdelning för enskilt drivna och fristående verksamheter bedriver tillsyn av enskilt drivna förskolor i Stockholms stad. Förutom tillsyn av hur det pedagogiska uppdraget utförs ska även omsorgen och säkerheten för barnen, personalens utbildning och kompetens, lokalernas kvalitet, efterlevnaden av annan lagstiftning, företagets stabilitet och kontroll av hur allmänna medel används med mera granskas och följas upp. De nya riktlinjerna för tillståndsgivning, godkännande och ersättning till enskilt drivna verksamheter utgör tillsammans med stadens nya rutiner för tillsyn en skärpning inte minst av den ekonomiska granskningen av den som ansöker om att starta en enskilt driven förskola.

Stadsledningskontoret pekar i sitt svar på att den granskning som frågeställaren efterlyser, har redan genomförts eller är en del av den löpande granskningen. Till detta har en rad utbildningsinsatser gjorts för att upplysa de upphandlingsansvariga hos nämnder och utförare vad som förväntas av en seriös leverantör.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår kommunstyrelsen besluta följande
Skrivelse av Teres Lindberg (s) om kontroll av privata förskolor och hemtjänstföretag anses besvarad med vad som anförs i denna promemoria.

Stockholm den 26 mars 2009

STEN NORDIN

Bilaga

Skrivelse från Teres Lindberg (s) om kontroll av privata förskolor och hemtjänstföretag

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarråden *Carin Jämtin* och *Roger Mogert* (båda s) och *Ann-Margarethe Livh* (v) enligt följande.

Vi föreslår borgarrådsberedningen föreslå kommunstyrelsen beslut att

1. Tillskapa ett ordentligt stadsövergripande system för tillsyn av verksamhet finansierad av Stockholms stad.
2. Kommunens inspektörer ska garanteras fullt tillträde för inspektion även till privata förskolor och äldreboenden.
3. Tillför stadens granskande enheter tillräckliga resurser för att garantera en god tillsyn av såväl äldreomsorg som förskolor, gruppboenden och liknande verksamheter.
4. Bjud in fackförbundets kommunals utredare för att ta del av deras kunskaper om bristerna i kommunernas tillsyn samt deras kunskaper om hur dessa företag systematiskt kringgår lagar, regler, avtal och god etik.
5. Därutöver anföra följande.

Finansborgarrådet förefaller utgå ifrån att offentligt finansierad verksamhet i huvudsak bedrivs av seriösa aktörer. Detta kan tyckas en smula naivt med tanke på de omfattande brister som hittills förkommit under mandatperioden. Både förskolor och äldreboenden har utsatts för allvarig kritik, varit inblandade i rättsliga tvister och blivit stängda på grund av att lagen inte har följts.

Grunden till bristerna står delvis att finna i majoritetens omfattande privatiseringar samtidigt som ett seriöst system för tillsyn ännu inte finns på plats. Från stadens sida måste det garanteras tillräckliga resurser för att följa upp och kontrollera den allt större del av verksamheten som drivs av privata anordnare och det måste finnas fungerande system som möjliggör att staden kan garantera en hög kvalitet i verksamheter som finansieras av staden. Självfallet måste detta system också möjliggöra för staden att snabbt kunna stoppa bidrag och ta över driften när omständigheterna så kräver.

Särskilt uttalande gjordes av borgarrådet *Yvonne Ruwaida* (mp) enligt följande.

Det är angeläget att staden har fungerande rutiner för kontroll av privata förskolor och hemtjänstföretag för att tidigt kunna upptäcka verksamheter där det förekommer brister. Det är en minoritet av företag som missköter sig, men då det förekommer kan enskilda drabbas hårt.

Kommunstyrelsen

Reservation anfördes av *Carin Jämtin*, *Roger Mogert*, *Tomas Rudin* och *Teres Lindberg* (alla s) och *Ann-Margarethe Livh* (v) med hänvisning till reservationen av (s) och (v) i borgarrådsberedningen.

Särskilt uttalande gjordes av *Stefan Nilsson* (mp) med hänvisning till det särskilda uttalandet av (mp) i borgarrådsberedningen.

Ersättaryttrande gjordes av *Per Ankersjö* (c) enligt följande.

Centerpartiet instämmer i behovet av att kontrollera den skattefinansierade service som staden på olika sätt tillhandahåller. Detta ska naturligtvis gälla såväl verksamhet i egen regi som verksamhet som utövas av privata företag. Det finns ingen anledning att misstänkliggöra alla seriösa och innovativa utövare som staden har avtal med bara för att de råkar vara privatägda.

Staden borde på längre sikt fokusera mer på att kontrollera att medborgarna generellt sett får valuta för sina skattepengar. Genom att bedriva färre verksamheter i kommunal regi kan vi få en organisation som blir ännu mer professionell på att ställa rätt krav i upphandlingar och tillse att avtal efterlevs. Konkurrensen mellan utövare är en nyckelfaktor i arbetet med att höja kvaliteten och effektivisera användningen av våra gemensamma resurser så att de räcker till fler

ÄRENDET

Med anledning av en rapport från Kommunal, där den granskat privata aktörer i Täby och Nacka, begär Teres Lindberg (s) i en skrivelse att kommunstyrelsen initierar en granskning av de privata företag som driver verksamhet finansierad av Stockholms stad. I skrivelsen framförs en begäran om en stadsövergripande undersökning för att titta på hur avtalen inom olika verksamheter efterlevs, att eventuella brister följs upp och redovisas, att det redovisas förslag på åtgärder för att säkra kvaliteten samt att det tas fram ett regelverk kring uppföljning.

BEREDNING

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 12 december 2008 har i huvudsak följande lydelse.

Enligt Stockholms stads policys för upphandling, konkurrens och valfrihet har varje nämnd ansvaret för sina upphandlingar och avtal. Det innebär att nämnderna också har ansvar för att förvalta och följa upp avtalen.

Staden har ramavtal med ett sextiotal privata utförare av hemtjänst. Det finns också ca 400 fristående förskolor som har tillstånd från utbildningsnämnden. Därutöver finns ett antal verksamheter inom t.ex. äldreomsorgen och omsorgen om personer med funktionsnedsättning som drivs på entreprenad. Staden har också avtal om köp av enstaka platser på privat drivna boenden.

Under det första halvåret 2008 har stadsledningskontoret genomfört en kontroll av seriositeten hos ett antal nämnders leverantörer. Kontrollen genomfördes av ett konsultföretag som analyserade hela nämndernas leverantörsregister.

Kontrollen visar t.ex. att det bland de fristående förskolorna finns elva stycken som saknar registrering för arbetsgivaravgifter eller F-skatt eller som har ett skuldsaldo.

Avseende hemtjänstutförare så har stadsledningskontoret tittat på de företag som utför tjänster inom tre av stadsdelsnämnderna. Av dessa kan vi konstatera att det finns sex företag som har skuldsaldon.

Resultaten, som överlämnats till förvaltningarna, har gett viktiga indikationer på vilka uppföljningar staden fortlöpande behöver göra och hur vi generellt sett kan fänga upp varningssignaler. Genomlysningen har också lett till en genomgång av stadens rutiner. I början av 2009 kommer dessa frågor att betonas extra i de forum där företrädare för förvaltningarnas samlas.

Som ett led i arbetet med att förbättra stadens bedömning av leverantörer/utförare har stadsledningskontoret bjudit in till utbildningstillfällen då skatteverket har informerat om hur man bedömer ett företags seriositet. Utbildningarna har varit välbesökta framför allt av nämndernas och bolagens upphandlingsansvariga.

Hemtjänst

Stadens äldre nämnd ansvarar för upphandling och förvaltning av de ramavtal som ligger till grund för valfrihetssystemet inom hemtjänsten. Äldreförvaltningen genomför återkommande uppföljningar av hemtjänstutförarnas seriositet i ekonomiskt och juridiskt hänseende samt kvaliteten i deras tjänster. I de fall där förvaltningen upptäckt brister i företagets verksamhet har djupare analyser gjorts och förvaltningen följer utvecklingen och undersöker möjligheterna att häva avtalen. Inga avtal har ännu hävts, men förvaltningen har krävt åtgärder av

några företag och de fortsätter att följa och dokumentera utvecklingen. Förvaltningen samarbetar med stadens juridiska avdelning i dessa frågor.

Det bör påpekas att en kommun inte kan kräva av anbudsgivarna i en upphandling att de har kollektivavtal. Inte heller kan det krävas att de har en viss bolagsform. Eftersom bolagsformen är avgörande för om företaget måste lämna in sin årsredovisning till Bolagsverket så är det naturligt att det finns företag som inte gjort detta.

Annan vård och omsorg

När det gäller driftentreprenader inom äldreomsorgen, omsorg om personer med funktionsnedsättning mm är det stadsdelsförvaltningarna som följer upp avtalen avseende verksamhetens kvalitet och leverantörernas seriositet.

Stadsledningskontoret och äldreförvaltningen har nyligen genomfört utbildningsinsatser inriktade på hur förvaltningarna bör arbeta med uppföljning av utförarnas verksamhet och seriositet. Ett 60-tal personer från förvaltningarna har deltagit i utbildningarna som gett praktisk kunskap om hur de kan få information om företagets seriositet och hur de ska agera om de upptäcker brister hos företagen eller i verksamheten.

Förskolor

Utbildningsförvaltningen har en särskild organisation för att följa upp fristående verksamheter, däribland förskolor.

För enskilt driven verksamhet gäller Skollagens bestämmelser. För Stockholms stad innebär det att Kommunfullmäktige beslutar om en schablonfinansiering och att företag och enskilda ansöker om tillstånd att bedriva verksamhet. Verksamheten är därmed inte upphandlad och regleras inte via Lagen om offentlig upphandling.

Under våren 2008 fick utbildningsförvaltningen i uppdrag av utbildningsnämnden att ta fram skarpare instrument för tillståndsgivning och tillsyn i syfte att kunna upptäcka eventuella missförhållanden i ett tidigt skede. Utbildningsnämnden beslutade den 12 juni 2008 att godkänna förvaltningens två tjänsteutlåtanden; Nya reviderade riktlinjer för enskilt driven verksamhet (dnr 08-450/1973) och Rutiner för tillsyn av enskilt driven verksamhet (dnr 08-450/1964).

Båda ärendena förtydligar och skärper regler för anordnare och för hur stadens tillsyn ska genomföras och båda ärendena utgår från stadens tolkningar av Skollagen.

Utbildningsförvaltningen genomför därför kontroller gällande skatter och avgifter och för de större företagen kontrolleras revisionsberättelserna. Kontrollerna genomförs i förekommande fall och genom slumpmässiga stickprov. Utbildningsförvaltningen har ingen laglig möjlighet att ställa krav på kollektivavtal.

Lagstiftningen och den juridiska processen är tydlig när det gäller beslut om återkallande av tillstånd och anordnarens möjlighet att överklaga.

Utöver detta genomförs pedagogisk revision i samtliga verksamheter och i de fall inspektörer bedömer att en verksamhet inte lever upp till Skollagens krav på kvalitet och säkerhet anmäls detta för tillsyn.

En gång 2007 och två gånger 2008 har utbildningsnämnden beslutat om återtagande av tillstånd. Alla ärenden är överklagade och den rättsliga processen pågår för närvarande.

Stadsledningskontorets förslag

Det är aldrig acceptabelt att vare sig kommunalt driven eller enskilt driven verksamhet gör sig skyldig till lagbrott. En god uppföljning är nödvändig som garant såväl för kvalitet som för ekonomiskt korrekt underlag.

Med anledning av vad som anförs ovan kan stadsledningskontoret konstatera att den granskning som efterfrågas i skrivelsen redan genomförts och sker löpande samt att det regelverk som efterfrågas finns inom de nämnder som ansvarar för uppföljning av verksamheterna.

Stadsledningskontoret föreslår att skrivelsen anses besvarad med vad som sägs i detta tjänsteutlåtande.